

KOROŠKO GOSPODARSTVO - OCENE IN NAPOVEDI 2014 – 2015

Evropska anketa poslovnega okolja končno napoveduje optimizem gospodarstva. Razlogi za optimizem so prisotni tudi v Sloveniji, povečala naj bi se prodaja na domačem trgu, večje bo zaposlovanje in več bomo investirali.

REZULTATI POSLOVANJA

Po oddanih zaključnih računih za leto 2014 bomo natančno vedeli, kakšno je bilo za koroško gospodarstvo leto 2014, a glede na to, da je v naši anketi sodelovalo 37 podjetij, ki so v letu 2013:

- ustvarila 62 % regijskih prihodkov,
- realizirala 76 % izvoza regije,
- dosegla 99 % čistega poslovnega izida in
- imela več kot 47-odstotni delež zaposlenih v regiji,

lahko z gotovostjo trdimo, da je vzorec dovolj reprezentativen, da bodo končni rezultati regijskega gospodarstva zelo blizu napovedim. **Poslovanje koroškega gospodarstva bo tudi letos pozitivno.** Neto poslovni izid bo v primerjavi z letom 2013 bistveno boljši, regija bo ob znižani prodaji doma in hkrati 6,6-odstotni večji realizaciji na tujih trgih, ustvarila za 1,6 % višje skupne prihodke.

Napovedi za 2015 kažejo, da se bo trend uspešnega poslovanja nadaljeval. Če izhajamo iz predloženih planov analiziranih podjetij, bo skupna prodaja gospodarstva večja za 4,8 %. Rast prihodkov na tujih trgih bo večja kot doma, saj izvozniki napovedujejo za 5 % večji izvoz. Ne povečuje se samo obseg izvoza, tudi število regijskih izvoznikov se povečuje, po zadnjih podatkih je že vsak tretji poslovni subjekt na Koroškem izvoznik.

Z manj zaposlenimi bo narasla produktivnost, čisti poslovni izid bo boljši, ugodne so tudi napovedi o rasti dodane vrednosti na zaposlenega. Seveda ne moremo spregledati dejstva, da imajo izjemen vpliv za tako ugodne napovedi prva tri podjetja iz lestvice najuspešnejših, ki planirajo, da bodo ustvarila 56 % neto dobička med analiziranimi podjetji – skupino sestavljajo

Tab Mežica, Metal Ravne in Petrol Energetika, vsa tri podjetja so v mežiški dolini in tam je v zadnjih letih skoncentrirana gospodarska moč regije.

Zbir posredovanih podatkov pokaže naslednjo sliko koroškega gospodarstva:

PODATEK	Doseženo 2013	Ocena 2014	Plan 2015	Indeks 2015/2014
Čisti prihodki od prodaje:	965.046.336	980.074.439	1.027.067.046	104,8
• domači trg	371.020.965	346.536.405	361.667.380	104,4
• tuji trg	594.025.371	633.538.034	665.399.666	105,0
Čisti poslovni izid	27.893.711	49.604.843	51.012.795	102,8
Neto dodana vrednost	186.293.824	211.501.098	221.724.326	104,8
Neto dodana vrednost na zaposlenega	33.512	37.667	39.543	105,0
Strošek dela	133.847.985	138.727.291	142.833.471	103,0
Povprečno število zaposlenih	5.559	5.615	5.620	100,1
Strošek dela v neto dodatni vrednosti	71,9 %	65,6 %	64,4 %	98,1
Vrednost investicij v osnovna sredstva	29.647.509	44.521.969	54.129.599	121,6

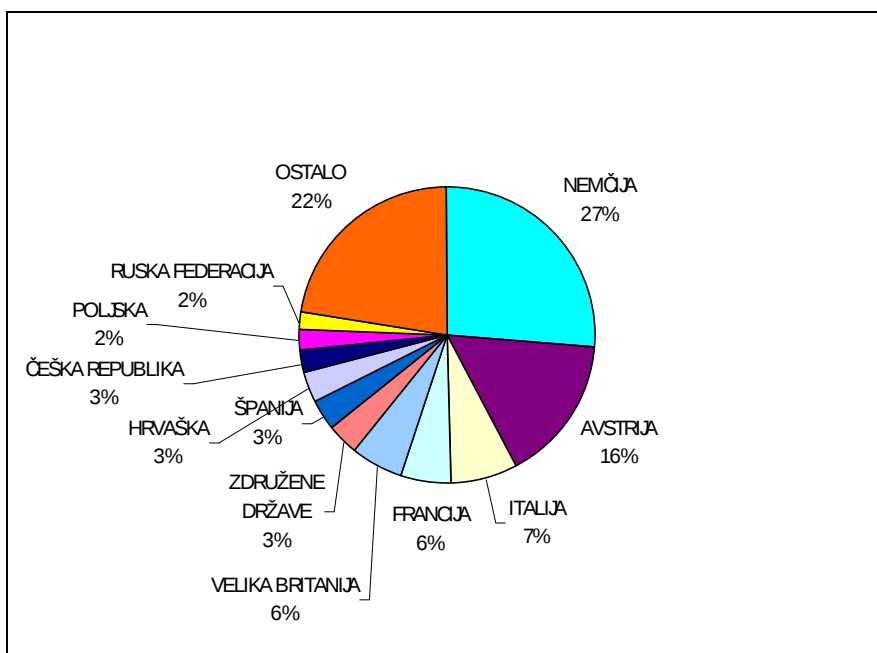
MEDNARODNA MENJAVA

Ker koroško gospodarstvo v povprečju 65 % vseh prihodkov od prodaje ustvari z izvozom, je odvisno predvsem od obetov na mednarodnih trgih. V prvih devetih mesecih je bila zabeležena visoka rast blagovne prodaje na glavnih 10 izvoznih trgih, kjer koroška podjetja ustvarijo ¼ celotnega izvoza. Izvozna gibanja so bila nadpovprečno ugodna na bližnjih tujih trgih – prodaja v Nemčiji večja za 14,8 %, v Avstriji za 12,5 %, v Italiji za 20,4 % in v Franciji za kar 26,7 %.

Med bolj oddaljenimi tržišči izstopa Kanada, izvoz je 4x večji kot leta 2013 (akumulatorji in jekleni profili). Podvojil se je izvoz na Tajsko, glavnino izvoza tudi tu predstavljajo akumulatorji, pomemben je še delež valjev in valjarniških ogrodij. Zdaleč največjo rast pa beležimo na Japonskem, kjer skupna vrednost izvoza še ne dosega 1 mio €, a smo prepričani, da bo leto 2015 na tem trgu za koroške proizvajalce jekla, nožev in rezil, ki predstavljajo 80 % izvoza, ugodno in bo vrednost dosežena.

Tudi blagovna menjava na nivoju Slovenije je v prvih devetih mesecih sicer porasla, a bistveno manj kot na Koroškem: SLO 5,7 %, Koroška 10,4 %, pri čemer so gonilo izvoza predstavljale države članice EU (Nemčija: +4,2 %, Italija: +7,5 %, Avstrija: +15,0 %), nekoliko je razočarala Francija (-1,4 %) in Rusija (-3,2 %). Izvoz koroških podjetij v Rusijo je upadel za tretjino in predstavlja v celotnem deležu izvoza 2,1-odstotni delež.

Izvoz Koroške januar – september 2014 po državah

Za koroško gospodarstvo so pomembni obeti o gospodarski situaciji v Nemčiji, Avstriji, Italiji in preostali Evropi. Pomembna so predvsem gibanja v dejavnostih povezanih z vgradnjo svinčenih industrijskih in startnih baterij, vmesnih proizvodov za avtomobilsko industrijo in končne industrijske uporabnike. Relevantne napovedi so tako povezane z **ocenjenim gibanjem industrijske proizvodnje v glavnih izvoznih državah**. Zelo malo inštitucij se ukvarja z napovedjo gibanja industrijske proizvodnje, zato se gospodarstveniki na zahodu najpogosteje poslužujejo indeksa nabavnikov PMI. Ta je izračunan mesečno na podlagi izpolnjenih vprašalnikov nabavnikov o gibanju novih naročil, proizvodnje, zaposlovanja, dobave in zalog. Obnašanje nabavnikov je dober pojasnjevalec končnih trendov v industrijski proizvodnji vsaj za obdobje naslednjih šestih mesecev. Novembrski **industrijski indeks nabavnikov PMI** je znašal 50,1, kar napoveduje minimalno rast industrijske proizvodnje v naslednjih 6 mesecih. Po ocenah Evropske komisije naj bi uvoz blaga in storitev v letu 2015 v Nemčiji porasel za 4,8 % (2016: 6,6 %), v Italiji za 2,7 % (2016: 3,5 %) in v Avstriji za 2,9 % (2016: 4,8 %). Pomemben pozitiven učinek, ki ga

trenutno sentiment gospodarstva morda v zadostni meri še ne upošteva, je nižja cena surovin, kovin in šibkejši evro, ki krepi konkurenčnost evropskih izvoznikov. Zaradi navedenega je pričakovati, da bo industrijska proizvodnja v poglavitnih izvoznih partnericah evropskih podjetij rasla tudi v letu 2015, vendar z nižjo stopnjo kot v letu 2014. Nižje cene vhodnih surovin bi lahko okrepile dobičkonosnost evropske predelovalne dejavnosti, kar je dobra napoved tudi za koroško predelovalno industrijo.

Iz vprašalnikov je evidentno, da se je v letu 2014 položaj koroškega gospodarstva na tujih trgih okrepil, saj je bila prodaja večja za 6,7%. Predvsem zaradi povečane prodaje na trgih Kitajske, Indije, ZDA in tudi EU, bo regija v letu 2015 še uspešnejša izvoznica svojih produktov in storitev.

Zavedamo se, da je dobro obvladovanje tujih trgov nedvomno ena izmed glavnih konkurenčnih prednosti koroškega gospodarstva. Največji koroški izvoznik je TAB d.d. Mežica, ki bo v letu 2015 realiziral že 28 % regijskega izvoza, sledi Metal Ravne z 21-odstotnim deležem, Johnson Controls Slovenj Gradec z 10-odstotnim deležem zaseda tretje mesto. Med največje izvoznike se uvrščajo še: Grammer SG, Cablex-M, CNC P&K Pušnik, Monter Dravograd, Abrasiv Muta, Akers valji Ravne in Noži Ravne.

Delež koroškega izvoza v izvozu Slovenije počasi, a vztrajno narašča, po zadnjih razpoložljivih podatkih regija prispeva 4 % k slovenskemu izvozu. Hkrati pada delež uvoza, ki znaša 2 %, posledično se Koroška s 166-odstotno pokritostjo uvoza uvršča na visoko tretje mesto v državi, po vrednosti salda pa na četrto mesto med 14. regijami.

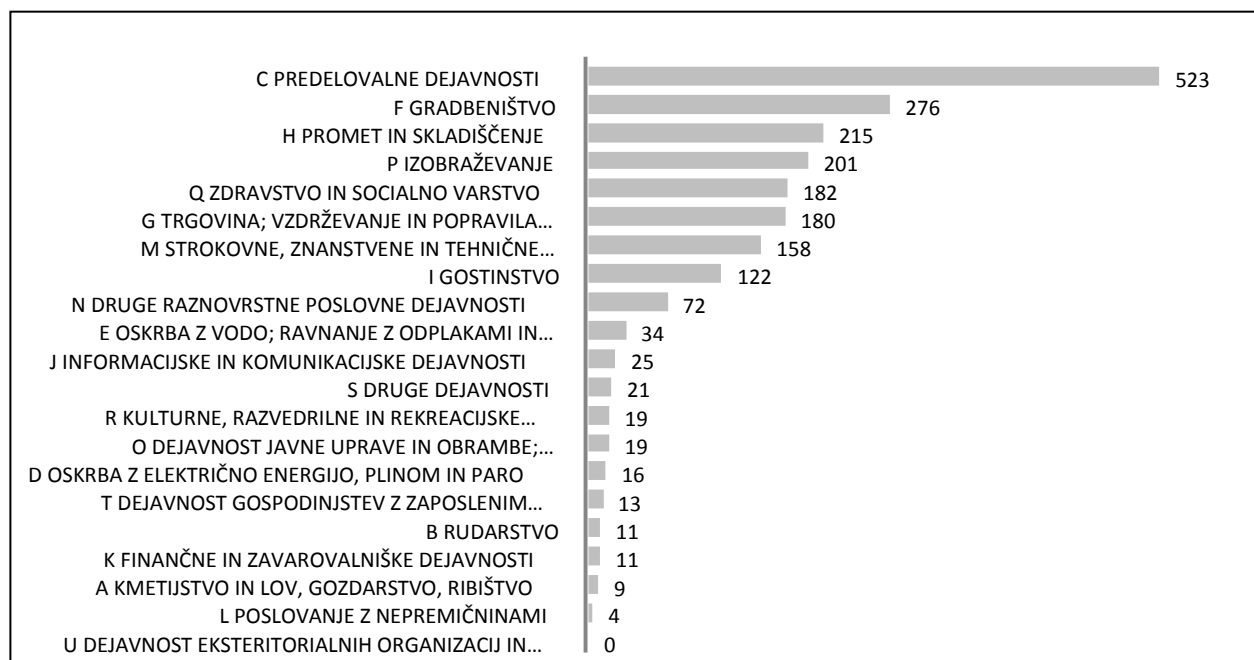
ZAPOSLENOST

Delodajalci zadnja leta zaposlujejo izjemno preudarno, izboljšujejo kadrovsko strukturo, hkrati pa ohranjajo število zaposlenih. Ocene kažejo, da bo zaposlenost v koroških podjetjih v letu 2014 nekoliko večja. Polovica anketiranih podjetij napoveduje dodatno zaposlovanje tudi za naslednje leto, a skupno število zaposlenih bo ostalo na ravni iz leta 2014. Delež podjetij, ki bodo ohranila isti nivo zaposlenosti v letu 2015 se bo povečal, dodatno bodo zaposlovali le v najuspešnejših podjetjih, žal pa bodo odpuščali predvsem v avtomobilski industriji.

Zavod RS za zaposlovanje, OS Velenje nam je posredoval podatke za nivo regije. Na Koroškem se je letos končno zmanjšalo število registrirano brezposelnih oseb, konec novembra jih je bilo 3.570, kar je 481 oseb oz. 11,9 % manj v primerjavi z novembrom 2013. Stopnja registrirane brezposelnosti znaša 11,9 % in je nižja kot v Sloveniji, kjer je 12,3 %.

Zanimiv je podatek, da so bile v bistvu zaposlitvene možnosti na območju Koroške precejšnje. Od januarja do novembra 2014 so delodajalci ponujali 2.111 prostih delovnih mest, od tega 523 oz. ¼ v predelovanih dejavnostih, 273 so jih iskali za področje gradbeništva in 215 za promet in skladiščenje, kjer je bilo največ povpraševanja po voznikih težkih tovornjakov. Še vedno je veliko zaposlitvenih možnosti za kuharje, trenutno jim ponujajo kar 43 delovnih mest. Žal, je strukturno neskladje še vedno velik problem za izboljšanje zaposlitvene ravni gospodarstva.

PROSTA DELOVNA MESTA PO DEJAVNOSTIH

Pri kategorijah brezposelnih ni bistvenih sprememb, največ je žensk, kar 57 %, slovensko povprečje je 52 %. Največje je odstopanje pri brezposelnih invalidih, Koroška 24,5%, Slovenija 15,2 %. Razveseljuje pa ugotovitev, da se je v zadnjem letu zmanjšalo število brezposelnih mladih do 29 let z visokošolsko izobrazbo iz 369 na 228, kar pomeni več kot 38-odstotni upad te kategorije brezposelnih. **Največji koroški delodajalec ostaja Metal Ravne** z 966 zaposlenimi, sledi Johnson Controls Slovenj Gradec z 634 zaposlenimi, na tretjem mestu je TAB Mežica. Dodatnih zaposlitev v letu 2015 bo zelo malo, še največ se jih obeta v TAB Mežica, Metalu Ravne in CNC P&K Pušnik.

DODANA VREDNOST

Dodana vrednost je novo ustvarjena vrednost in izraža predvsem gospodarsko aktivnost družb. Predstavlja kosmati donos od poslovanja, zmanjšan za stroške blaga, materiala in storitev in drugih poslovnih odhodkov.

Povprečna vrednost neto dodana vrednost na zaposlenega med analiziranimi podjetji je bila lani 33.512 €, ocena za 2014 za 13 % presega to vrednost, računamo na vrednost okrog 37.700 €.

Napovedi za 2015 kažejo, da se bo neto DV na zaposlenega predvidoma povečala za 5 % in dosegla 39.543 €.

Razpon med podjetji, ki so vrnila vprašalnik ostaja precejšen, polovica anketiranih podjetij ne dosega povprečne vrednosti v posameznem letu. Najnižja DV/zaposlenega v letu 2014 bo dosežena v velikem podjetju iz področja kovinsko predelovalne dejavnosti, najvišjo vrednost, ki celo presega 78.000 € pa bo zabeležena v mikro storitvenem podjetju. Žal, se povečuje število tistih podjetij, ki v letu 2015 ne bodo dosegla vrednosti iz leta 2014.

Stroški dela imajo zaradi strukture dejavnosti regijskega gospodarstva največji vpliv na dodano vrednost. Že nekaj let je povprečni delež okrog 70 %, žal se je v letu 2013 povečal na 76,6 %, a se v letu 2014 ponovno znižuje na 68,6 %. Po napovedih lahko tudi v 2015 računamo na nižji delež, predvidoma bo nekoliko presegel 67 %. Ker ta kazalnik kaže obremenitev dodane vrednosti s plačno maso, glede na specifiko regijskega gospodarstva – pri nas prevladuje predelovalna industrija, kjer so povprečne plače vedno nižje od slovenskega povprečja - tudi v prihodnje ni računati na bistvene spremembe. Med anketiranimi podjetji je pri več kot eni petini struktura zelo ugodna, saj znaša delež stroškov dela v dodani vrednosti povprečno 40%.

INVESTICIJE

Investicijska potrošnja se zadnja leta konstantno znižuje. Investicijske naložbe koroških podjetij so bile leta 2013 kar 30% nižje kot leto poprej, v letošnjem letu pa so bila vlaganja v primerjavi z letom 2013 podvojena. Konstantno največje investicije realizira Metal Ravne, tako bo tudi v letu 2015. Če bi naša država jeklarski panogi omogočila kandidirati na javnih razpisih za evropska ali državna sredstva, bi bila vlaganja definitivno še večja.

Največja investicijska vlaganja koroških podjetij bodo namenjena posodabljanju tehnološke opreme, saj je cilj povečati delež proizvodnje z višjo dodano vrednostjo. Poudarek je še na ekološkem vidiku investicij, kar nekaj bo vlaganj v novo informacijsko tehnologijo, nekaj pa tudi v nove proizvodne in poslovne prostore. Če sodimo zgolj po podatkih, zapisanih v vrnjenih vprašalnikih, bo kar **78 % investicijskih vlaganj izvedenih v mežiški dolini**. Največji investitorji bodo Metal Ravne, Tab Mežica in Petrol Energetika.

In kaj prinaša leto 2015?

Za svetovno gospodarstvo bo leto 2015 v znamenju nižjih cen surovin, slabših izvoznih obetov v državah proizvajalkah surovin (Rusija, Brazilija, Južna Afrika). V evroobmočju naj bi se rast okrepila z letošnjih 0,8 % na 1,3 %, v Nemčiji pa znižala s 1,4 % na 1,1 %. Napovedi za slovensko gospodarsko rast se gibljejo med 1,0 in 1,7 %, ocena SKEP GZS je 1,2 %.

Pričakovati je, da bodo nižji stroški surovin izboljšali poslovanje naše predelovalne dejavnosti, vendar bo nižje povpraševanje v nekaterih državah v razvoju tudi omejilo izvozne priložnosti evropskih multinacionalk.

Dokaj ambiciozno zastavljeni cilji koroških podjetij, predvsem pa pozitiven trend internacionalizacije regijskega gospodarstva daje optimizem za uspešno poslovanje tudi v letu 2015. A zavedati se moramo, da smo v Sloveniji izšli iz recesije, ne pa tudi iz krize. Izhod iz krize je seveda pogojen z novimi delovnimi mesti v gospodarstvu, novim razvojnim zagonom, razbremenitvijo gospodarstva in strukturnimi reformami. Že sedem let smo v krizi, vlade se menjajo, a napredka ni, ker država ne ve, kaj potrebuje, ker premalo posluša glas gospodarstva. Državo bi morali resetirati.

Analizo pripravila: Tatjana Kupnik v sodelovanju z Bojanom Ivancem, GZS SKEP

Viri:

- Vrnjeni vprašalniki koroških podjetij
- GZS SKEP
- Zavod RS za zaposlovanje

Dravograd, december 2014